

О. В. Побережець

*д.е.н., проф.*

## **ОРГАНІЗАЦІЯ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ**

Суб'єкти господарювання повинні мати можливість адаптуватися до змін та впливу негативних факторів, які корегують не тільки окремі господарські операції, але й облікові, контрольні та управлінські процеси. Початок військових дій та введення в Україні воєнного стану призвело до кардинальної трансформації певних процедур, які забезпечують питання моніторингу та діагностики фінансових операцій у внутрішньому та зовнішньому середовищі.

Зазначимо, що «фінансовий моніторинг представляє собою сукупність заходів, які вживаються уповноваженими суб'єктами у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення, та здійснюються у формі державного фінансового моніторингу та первинного фінансового моніторингу» [1].

Крім того, фінансовий моніторинг виконує важливі інституційні функції, які пов'язані із перманентним забезпеченням безпеки в сфері державних фінансових ресурсів, що можливо здійснити через впровадження розроблених оперативних

та стратегічних заходів на всіх рівнях управління, враховуючи умови контрольованих та неконтрольованих чинників.

Згідно з нормами чинного законодавства визначено чіткий перелік суб'єктів первинного фінансового моніторингу, до яких відносять: банки, фінансові установи, оператори поштового зв'язку тощо» [1].

Аналіз досліджень показує, що за «результатами активізації міжнародної співпраці органів фінансового контролю та моніторингу підписані договори з відповідними інститутами зарубіжних країн та міжнародними організаціями щодо співробітництва у сфері AML/CFT, що забезпечує обмін даними і досвідом у сфері запобігання відмиванню доходів і фінансуванню тероризму, а також організовує науково-дослідну діяльність щодо вдосконалення системи фінансового моніторингу в Україні» [2].

Особливої уваги заслуговує структура суб'єктів державного фінансового моніторингу, до якої відносять державні інституції у вигляді НБУ, Міністерства юстиції України; Міністерства цифрової трансформації України; Державної служби фінансового моніторингу, а також Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку.

Своєчасне впровадження відповідних заходів надає можливість знизити рівень порушень в сфері легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, що викликає певні питання як на національному, так й на міжнародному рівні.

Підкреслимо, що початок військових дій на території України внесло багато змін у звичайне життя, у томі числі, у процеси здійснення контролю та моніторингу за фінансово-господарською діяльністю суб'єктів національної економіки. У зв'язку з чим необхідним кроком було внесення змін в чинне законодавство щодо питань здійснення та проведення фінансового моніторингу для забезпечення та координації відповідних процедур у нестандартних умовах.

Саме тому, згідно із п. 1 Закону України «Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни» було встановлено, «що фізичні особи, фізичні особи – підприємці, юридичні особи подають облікові, фінансові, бухгалтерські, розрахункові, аудиторські звіти

та будь-які інші документи, подання яких вимагається відповідно до норм чинного законодавства в документальній та/або в електронній формі, протягом трьох місяців після припинення чи скасування воєнного стану або стану війни за весь період неподання звітності чи обов'язку подати документи» [3].

Крім того, зміни відбулися і у фінансовій сфері через запровадження спрощених механізмів проведення фінансового моніторингу, що пов'язано скасуванням перевірки джерел походження готівкових коштів, що передбачено чинним законодавством, у випадках проведення фінансових операцій із зарахування таких коштів на рахунки ЗСУ для надання допомоги на спеціальний рахунок, відкритий Національним банком України [4].

Зазначимо, що відповідні корегування проведення роботи органів фінансового контролю стосувались також інших форм суб'єктів господарювання, що пов'язано із нарахуванням та сплатою податків і обов'язкових платежів, а також проведенням перевірок. Зауважимо, що для фізичних осіб-підприємців на певний час скасували обов'язковість сплати податків, зробивши цей процес необов'язковим, особливо для суб'єктів, які знаходились в небезпечній зоні.

Крім нормативних вимог, важливим аспектом здійснення фінансового моніторингу є соціально-психологічний фактор, який пов'язаний із поведінкою працівників фіскальної служби, на яких у даних умовах покладено не тільки процеси перевірки фінансово-господарської діяльності, але й роз'яснення і підтримка суб'єктів господарювання щодо питань оподаткування в умовах воєнного стану. Підкреслимо, що проведення аудиторських перевірок за загальноприйнятими нормативами на даний час неможливо, що повинно відображатись в процесі планування діяльності органів фінансового контролю та моніторингу.

Таким чином, процес організації фінансового моніторингу в умовах воєнного стану вимагає дотримання нормативних вимог, які корегують процедури впровадження заходів щодо запобігання незаконних дій в фінансово-господарській діяльності суб'єктів національної економіки, що особливо важливо в кризових та надскладних умовах для держави та суспільства. Підтримка економічної безпеки в країні за допомогою гнучкої системи інструментів є запорукою ефективного використання ресурсів у надзвичайних

умовах функціонування національної економіки, яка повинна витримати та зберегти потенціал для повоєнного відновлення.

### **Список використаної літератури**

1. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення : Закон України від 06.12.2019 р. № 361-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text> (дата звернення: 29.10.2022).
2. Дропа Я. Б., Тесля С. М. Розвиток системи фінансового моніторингу як складової частини формування ефективного контролю й безпеки в Україні. 2021. Вип. 37. URL: [http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/37\\_2021ua/7.pd](http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/37_2021ua/7.pd) (дата звернення: 01.11.2022).
3. Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни : Закон України від 03.03.2022 р. № 2115-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2115-20#Text> (дата звернення: 01.11.2022).
4. Про заходи у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення в зв'язку із введенням воєнного стану : Постанова Правління НБУ № 25 від 27.02.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0025500-22#Text> (дата звернення: 01.11.2022).